

College voor Toetsen en Examen

VAKINFORMATIE
STAATSEXAMEN 2027

VERSIE: 1 APRIL 2026

ITALIAANSE TAALEN EN LITERATUUR HAVO

Inhoud

1. Inleidende opmerkingen	3
2. Examenprogramma	4
3. College-examen	5
4. Berekening eindcijfer	6

BIJLAGE 1 BESCHRIJVING EXAMENSTOF	7
BIJLAGE 2 PRESENTATIE	8
BIJLAGE 3 LITERATUURDOSSIER	9
BIJLAGE 4 VOORBLAD	10
BIJLAGE 5 KEUZELIJST	11

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Het CvTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

Je gaat het staatsexamen vo doen. Dit informatieblad is bedoeld om je goed te kunnen voorbereiden op dit examen. Het examen bestaat uit verschillende onderdelen. Bij een aantal vakken moet je van tevoren iets maken en inleveren. Lees deze vakinformatie goed door en zorg dat je alles op tijd hebt geleerd en, zo nodig, gemaakt en ingeleverd.

**Veel succes
met je
examen!**

1. Inleidende opmerkingen

- Het staatsexamen Italiaanse taal en literatuur havo heeft alleen een college-examen dat bestaat uit twee onderdelen: een schriftelijk college-examen (paragraaf 3.1) en een mondeling college-examen (paragraaf 3.2).
- Je moet een literatuuordossier op papier, in tweevoud, vóór 1 april 2027, opsturen naar DUO (zie [Bijlage 3](#)).
- Voor het mondeling college-examen moet je thuis een presentatie in het Italiaans voorbereiden en hiervoor een poster meebrengen naar het examen.
- In het document ‘Toegestane hulpmiddelen’ (onder [Vakinformatie voor het staatsexamen](#) op de site van DUO) staat vermeld welke hulpmiddelen je zelf voor het examen moet meenemen.
- Je kunt je voorbereiden met behulp van een lesmethode.
- Oefenmateriaal voor college-examens staat op [Oefenen voor het staatsexamen vo](#).

2. Examenprogramma

Het examenprogramma is verdeeld in domeinen en subdomeinen. De beschrijving van de (sub)domeinen en het vereiste niveau staan in [Bijlage 1](#).

In onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk examen een (sub)domein getoetst wordt.

Tabel 1 verdeling van domeinen en subdomeinen over de verschillende examens

domein	subdomein	schriftelijk college-examen	mondeling college-examen
A. leesvaardigheid		ja	nee
B. kijk- en luistervaardigheid		nee	ja
C. gespreksvaardigheid	gesprekken voeren	nee	ja
	spreken	nee	ja
D. schrijfvaardigheid	taalvaardigheden	ja	nee
E. literatuur	literaire ontwikkeling	nee	ja

3. College-examen

3.1 SCHRIFTELIJK COLLEGE-EXAMEN

Het schriftelijk college-examen toetst leesvaardigheid en schrijfvaardigheid (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Voor leesvaardigheid en schrijfvaardigheid samen krijg je deeltijfer a, met wegingsfactor 0,5. De duur van dit examen is 150 minuten.

Toetsing leesvaardigheid

Je krijgt teksten te lezen waarover je vragen moet beantwoorden. Er zijn meerkeuzevragen en open vragen. Je moet de open vragen in het Nederlands beantwoorden, behalve als om een citaat gevraagd wordt, dan antwoord je in het Italiaans.

Toetsing schrijfvaardigheid

Je krijgt een of meer schrijfopdrachten. Voorbeelden van opdrachten zijn: schrijf een (in)formele e-mail, een bijdrage aan een blog, een commentaar op een forum, een verslag van een gebeurtenis, een berichtje aan een collega.

Bij de beoordeling van de schrijfopdracht wordt gelet op: inhoud, grammaticale correctheid, spelling/lay-out/interpunctie, woordgebruik en coherentie. Bovendien wordt gelet op het aantal woorden. Het minimum aantal te gebruiken woorden bij de schrijfopdracht is: 200.

3.2 MONDELING COLLEGE-EXAMEN

In het mondeling college-examen worden spreek- en gespreksvaardigheid, kijk- en luistervaardigheid en literatuur getoetst (zie [2 Examenprogramma](#) en [Bijlage 1](#)). Dit examen bestaat uit drie onderdelen: een presentatie, een gesprek over een casus en een gesprek over literatuur. Voor de presentatie en het gesprek over de casus samen krijg je deeltijfer b, en voor het onderdeel literatuur krijg je deeltijfer c. Het mondeling college-examen (exclusief de voorbereiding van de casus) duurt in totaal 25 minuten.

Op de site van DUO staan onder het kopje 'Wat zijn staatsexamens?' [informatiefilmpjes](#) waarin getoond wordt hoe een mondeling college-examen verloopt.

Vorbereiding casus

Voorafgaand aan het mondeling college-examen krijg je 20 minuten tijd om je gesprek voor te bereiden aan de hand van een casus (een tekst en/of afbeelding) die je in het voorbereidingslokaal ontvangt. Je mag aantekeningen maken. Deze aantekeningen mag je bij het gesprek als hulpmiddel gebruiken.

Presentatie (eerste deel van deeltijfer b)

Het examen begint met jouw presentatie in het Italiaans over een van tevoren (thuis of op school) voorbereid onderwerp. Je maakt hierbij gebruik van een door jou gemaakte poster. Dit onderdeel duurt 5 minuten. In [Bijlage 2](#) staat meer informatie over de presentatie.

Gesprek naar aanleiding van de casus (tweede deel van deeltijfer b)

Daarna voer je een gesprek in het Italiaans (10 minuten) over de casus die bestudeerd is in het voorbereidingslokaal. Er wordt van je verwacht dat je de gestelde vragen begrijpt, daarop reageert en actief deelneemt aan het gesprek. De examinerator kan je vragen om een stukje tekst voor te lezen: de uitspraak kan worden meegewogen bij de beoordeling van gespreksvaardigheid.

Het onderdeel luistervaardigheid wordt beoordeeld tijdens het gesprek.

Bespreking literatuur

In het derde deel van dit mondeling college-examen wordt je kennis van de literatuur getoetst aan de hand van je ingestuurde literaturo dossier. In [Bijlage 3](#) staan de voorwaarden waaraan dit literaturo dossier moet voldoen. Bij dit deel van het examen mag je kiezen of je het in het Italiaans of in het Nederlands wilt doen. Jouw keuze heeft geen invloed op het cijfer voor dit onderdeel. De bespreking duurt 10 minuten. De vragen die gesteld worden over de gelezen werken kunnen betrekking hebben op:

- auteur
- inhoud
- structuur
- titel (eventueel ondertitel), motto, thema, plaats van handeling, tijd en ruimte en de personages
- rijm, metrum, beeldspraak in de gedichten
- leeservaringen: je moet beargumenteerd verslag kunnen uitbrengen van je mening, gevoelens en ideeën over de gelezen werken

Tabel 2 overzicht van het mondeling college-examen

opdracht	taal	tijdsduur	deelcijfer	wegingsfactor
bestuderen van de casus in het voorbereidingslokaal		20 minuten		
presentatie en gesprek naar aanleiding van de casus	Italiaans	5 minuten (presentatie) 10 minuten (gesprek)	b	weging: 0,3
bespreking literatuur	Italiaans of Nederlands	10 minuten	c	weging: 0,2

4. Berekening eindcijfer

Het eindcijfer is gelijk aan het cijfer voor het college-examen.

Het cijfer voor het college-examen wordt berekend door elk van de deelcijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op een heel getal.

Tabel 3 weging van de deelcijfers

Onderdeel	wegingsfactor
Schriftelijk college-examen (deelcijfer a)	0,5
Presentatie en gesprek (deelcijfer b)	0,3
Bespreking literatuur (deelcijfer c)	0,2

Cijfer college-examen: $(0,5 \text{ keer deelcijfer a} + 0,3 \text{ keer deelcijfer b} + 0,2 \text{ keer deelcijfer c})$, afgerond op een heel getal.

BIJLAGE 1

BESCHRIJVING EXAMENSTOF

Domein A: Leesvaardigheid

Bij het lezen van een tekst in het Italiaans kun je:

- aangeven wat voor een tekst het is;
- relevante informatie opzoeken;
- de belangrijkste informatie eruit halen;
- aangeven hoe de tekst is opgebouwd;
- verbanden tussen teksten of tekstdelen aangeven en conclusies trekken;
- details begrijpen;
- kennis van land en samenleving gebruiken om teksten te begrijpen;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- de bedoeling, de opvatting of het gevoel van de auteur begrijpen.

Domein B: Kijk- en luistervaardigheid

Tijdens een gesprek in het Italiaans kun je:

- vragen begrijpen die gesteld worden;
- informatie begrijpen die gegeven wordt;
- strategieën toepassen om je gesprekspartner (beter) te begrijpen;
- conclusies trekken met betrekking tot bedoelingen, opvattingen en gevoelens van je gesprekspartner;
- anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van het gesprek;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- de woorden van je gesprekspartner gebruiken in jouw reacties;
- kennis van land en samenleving gebruiken om je gesprekspartner te begrijpen.

Domein C: Gespreksvaardigheid

Subdomein: Gesprekken voeren

Tijdens een gesprek in het Italiaans kun je:

- adequaat reageren;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en deze met argumenten ondersteunen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- strategieën toepassen om het gesprek gaande te houden;
- je taalgebruik, toon en houding aanpassen aan je gesprekspartner en het doel van de communicatie;
- strategieën gebruiken om een formulering te vinden voor woorden of uitdrukkingen die je niet kent.

Subdomein: Spreken (presentatie)

Je kunt mondeling in het Italiaans:

- informatie die je verzameld hebt, presenteren en daarbij rekening houden met doel en publiek;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten verwoorden.

Domein D: Schrijfvaardigheid

Subdomein: Taalvaardigheden

Je kunt schriftelijk in het Italiaans:

- adequaat communiceren met anderen;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en vragen naar die van anderen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten formuleren;
- informatie gebruiken uit gegeven bronnen;
- adequaat informatie uit een woordenboek gebruiken.

Domein E: Literatuur

Subdomein: Literaire ontwikkeling

Je kunt een gesprek voeren over jouw leeservaringen aan de hand van literaire werken geschreven in het Italiaans. Je kunt uitleggen wat jouw ideeën zijn over een werk en je mening geven.

Je kunt vertellen over de auteur, het genre, de inhoud, de structuur, de titel, het motto, het thema, de personages, de plaats en tijd van handeling.

Bij gedichten kun je vertellen over inhoud, rijm, metrum, en beeldspraak.

Een uitgebreide beschrijving van de examenstof staat op in de [handreiking](#) op SLO.nl.

Vereist niveau taalbeheersing Italiaans havo:

Domein A leesvaardigheid:	B1
Domein B kijk- en luistervaardigheid:	B1
Domein C gespreksvaardigheid:	B1
Domein D schrijfvaardigheid:	A2+

Beschrijving niveaus: Europees Referentie Kader, [erk.nl](#)

BIJLAGE 2 PRESENTATIE

Het mondeling examen begint met jouw posterpresentatie. Je houdt de presentatie in het Italiaans. Na afloop kan de examinerator in het Italiaans enkele vragen over jouw onderwerp stellen. De presentatie met eventuele vragen duurt maximaal 5 minuten (3 tot 4 minuten presenteren en 1 minuut vragen).

Onderwerp

Je bent vrij in je keuze, maar het onderwerp moet wel een directe relatie hebben met het Italiaanse taalgebied. Je kunt er ook voor kiezen om een boek of een schrijver van je lijst als onderwerp te nemen.

Let erop dat de diepgang van het onderwerp overeenkomt met havo-niveau.

Poster

Minimaal A3-formaat.

Op de poster staan een titel, illustraties en weinig tekst (maximaal 10 trefwoorden). Je mag geen powerpoint-presentatie gebruiken.

Er is een uitzondering voor vso-leerlingen. Zij mogen voor de presentatie bij de moderne vreemde talen wél gebruik maken van een digitale presentatiemethode. Er mag slechts één afbeelding (slide) worden getoond, vergelijkbaar met een papieren poster.

Voorwaarde is dat de school de beschikking heeft over voldoende middelen om dit te faciliteren.

Presentatie

Je houdt de presentatie aan de hand van de poster. Je mag geen aantekeningen gebruiken.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op thema en niveau, opbouw (introdunctie, hoofdelementen, argumentatie, afsluiting), taalgebruik (grammaticale correctheid, woordenschat, uitspraak), de beantwoording van eventuele vragen en algemene presentatievaardigheden.

BIJLAGE 3 LITERATUURDOSSIER

Samenstellen literatuurdoossier

- Kies vier boeken uit de keuzelijst ([Bijlage 5](#)).
- Lees geen scholieren- of studentenuitgaven, maar volledige boeken. Van een werk dat geschreven is in oud-Italiaans (voor 1950) mag je wel een bewerking in hedendaags Italiaans lezen.
- Een van de boeken mag vervangen worden door ten minste vijf gedichten.

Zorg voor variatie in genres en literaire periodes. Eén titel per auteur.

Op je lijst vermeld je per gelezen boek:

- de schrijver
- de titel
- het jaar van eerste publicatie
- het aantal bladzijden

De boeken dienen in chronologische volgorde te worden vermeld. Ga hierbij uit van het eerste jaar van publicatie.

Gebruik het voorblad van [Bijlage 4](#) voor het noteren van jouw gegevens.

Neem voor jezelf de lijst en (indien van toepassing) de uitgeprinte teksten van de gedichten mee naar het examen.

Opsturen literatuurdoossier

Je stuurt op papier in tweevoud vóór 1 april 2027:

- het voorblad
- de lijst met gelezen werken
- de teksten van de gekozen gedichten (indien van toepassing)

naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen

Neem contact op met [DUO](#) als je na drie weken nog geen ontvangstbevestiging hebt ontvangen.

Kandidaten die geen literatuurdoossier hebben opgestuurd, worden voor dit vak niet opgeroepen voor het mondeling examen.

Bovenstaande regeling geldt alleen voor reguliere staats-examenkandidaten. Kandidaten uit het vso sturen het literatuurdoossier niet op, maar hebben het wel op school klaarliggen, uiterlijk op 1 april.

Je mag na het opsturen van het literatuurdoossier één werk vervangen door een ander werk. Dit kan alleen op voorwaarde dat je het gewijzigde literatuurdoossier op de dag van het examen uiterlijk om 9.30 uur in tweevoud inlevert bij het secretariaat.

Wie geen gewijzigd literatuurdoossier inlevert, wordt geëxamineerd aan de hand van het literatuurdoossier dat vóór 1 april is opgestuurd.

BIJLAGE 4 VOORBLAD

Literaturoffissier
Italiaanse taal en literatuur
staatsexamen havo
(inzenden vóór 1 april 2027)

PERSOONSgegevens

VOORNAAM EN ACHTERNAAM:

EXAMEN DIENST (ED)-NUMMER:

BIJLAGE 5 KEUZELIJST

De boeken in de tabel hieronder zijn een garantie voor een lijst met voldoende literair gehalte. Je bent verplicht eruit te kiezen.

Tabel 4 keuzelijst

Schrijver	Titel	Eerste jaar van publicatie	Voor het laatst mogelijk in examenjaar
GLI AUTORI CLASSICI			
Dante Alighieri	Divina Commedia	1321	
Francesco Petrarca	Canzoniere	1374	
Giovanni Boccaccio	Decamerone	1351	
Lorenzo il Magnifico	Trionfo di Bacco e Arianna	1490	
Matteo M. Boiardo	Orlando innamorato	1483	
Niccolò Machiavelli	Il Principe	1513	
Ludovico Ariosto	Orlando furioso	1532	
Pietro Bembo	Prose della volgar lingua	1525	
Carlo Goldoni	Arlecchino servitore di due padroni	1745	
Giacomo Casanova	Storia della mia fuga dai Piombi	1788	
Alessandro Manzoni	I promessi sposi	1827	
Giacomo Leopardi	Canti	1820	
Giovanni Verga	I Malavoglia	1881	
Gabriele D'Annunzio	Il Piacere	1889	
Carlo Collodi	Le avventure di Pinocchio	1883	
Giovanni Pascoli	Pensieri e discorsi	1907	
Grazia Deledda	Canne al vento	1913	
Luigi Pirandello	Il fu Mattia Pascal	1904	
Luigi Pirandello	Sei personaggi in cerca d'autore	1921	
Luigi Pirandello	Enrico IV	1922	
Italo Svevo	La coscienza di Zeno	1919	
Giuseppe Ungaretti	Il porto sepolto	1916	
Eugenio Montale	Ossi di seppia	1925	

Schrijver	Titel	Eerste jaar van publicatie	Voor het laatst mogelijk in examenjaar
Alberto Moravia	Gli indifferenti	1929	
Alberto Moravia	La ciociara	1957	
Alberto Moravia	La noia	1962	
Carlo Levi	Cristo si è fermato a Eboli	1945	
Primo Levi	Se questo è un uomo	1947	
Renata Viganò	L'Agnese va a morire	1949	
Pier Paolo Pasolini	Ragazzi di vita	1955	
G. Tomasi di Lampedusa	Il Gattopardo	1956	
Italo Calvino	Il barone rampante	1957	
Italo Calvino	Marcovaldo ovvero le stagioni in città	1963	
Italo Calvino	Se una notte d'inverno un viaggiatore	1979	
Leonardo Sciascia	Il giorno della civetta	1961	
Giorgio Bassani	Il giardino dei Finzi-Contini	1962	
Natalia Ginzburg	Lessico familiare	1963	
Dario Fo	Le commedie di Dario Fo	1966	
LA LETTERATURA CONTEMPORANEA, romanzi storici e biografici			
Beppe Fenoglio	Il partigiano Johnny	1968	
Elsa Morante	La storia	1974	
Oriana Fallaci	Lettera a un bambino mai nato	1975	
Antonio Tabucchi	Sostiene Pereira	1994	
Melania Mazzucco	Vita	2003	
Benedetta Cibrario	Il rumore del mondo	2018	
LA LETTERATURA CONTEMPORANEA, romanzi ambientati in regioni italiane			
Elio Vittorini	Conversazione in Sicilia	1941	
Carlo Cassola	La ragazza di Bube (Toscana)	1960	
Luigi Meneghello	I piccoli maestri (Veneto)	1964	
Giuseppe Dessì	Paese d'ombre (Sardegna)	1972	
Lara Cardella	Volevo i pantaloni (Sicilia)	1989	
Marcello D'Orta	Io speriamo che me la cavo (Campania)	1990	
Enrico Brizzi	Jack Frusciante è uscito dal gruppo (Emilia-Romagna)	1994	
Marcello Fois	Dura madre (Sardegna)	2001	
Salvatore Niffoi	La vedova scalza (Sardegna)	2006	
Roberto Saviano	Gomorra (Campania)	2006	

Schrijver	Titel	Eerste jaar van publicatie	Voor het laatst mogelijk in examenjaar
Michela Murgia	Accabbadora (Sardegna)	2009	
Francesca Melandri	Eva dorme (Trentino-Alto Adige)	2010	
D. Di Pierantonio	L'Arminuta (Abruzzo)	2017	
Marco Balzano	Resto qui (Trentino-Alto Adige)	2018	
Veronica Raimo	Niente di vero (Lazio)	2022	
LA LETTERATURA CONTEMPORANEA, romanzi gialli/noir			
Umberto Eco	Il nome della rosa	1980	
Carlo Lucarelli	Almost Blue	1997	
Andrea Camilleri	La forma dell'acqua	1999	
Andrea Camilleri	La pazienza del ragno	2004	
Maurizio De Giovanni	Anime di vetro	2017	
Nora Venturini	Lupo mangia cane	2018	
LA LETTERATURA CONTEMPORANEA, racconti			
Italo Svevo	La novella del buon vecchio e della bella fanciulla	1929	
Gianni Rodari	Favole al telefono	1962	
Goffredo Parise	Sillabari	1984	
Claudio Magris	Danubio	1986	
Gabriele Romagnoli	Navi in bottiglia	1993	
LA LETTERATURA CONTEMPORANEA, varia			
Vincenzo Cerami	Un borghese piccolo piccolo	1976	
Alessandro Baricco	Seta	1996	
Niccolò Ammaniti	Io non ho paura	2001	
Sandro Veronesi	Caos calmo	2005	
Luca Bianchini	Dimmi che credi al destino	2015	
Massimo Donadi	La trappola di Tucidide	2016	
Alessia Gazzola	Non è la fine del mondo	2016	
Loredana Lipperini	L'arrivo di Saturno	2017	
Gianrico Carofiglio	Le tre del mattino	2017	
Francesca Magni	Il bambino che disegnava parole	2017	
Matteo Caccia	Il silenzio coprì le sue tracce	2017	
Michele Cecchini	Il cielo per ultimo	2019	
Daniele Mencarelli	Sempre tornare	2021	

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Toetsen primair onderwijs: doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsresultaten en kwaliteitsbewaking van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen.
Cvtetoetsenpo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs.
Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen.
Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma.
Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding.
Staatsexamensntz.nl